

Pedra de toc

Obra pública, cosa pública

Vicenç Villatoro

ESCRIPTOR I PERIODISTA

L'any passat, fent el turista per Tunis, vaig topar, gairebé casualment, amb una de les obres públiques que més m'ha impressionat de les que he vist mai. A la vall de l'Oued Millaine s'arrengleraven arcades i més arcades d'un aqüeducte immens, inacabable, solidíssim en la seva fragmentarietat. Les guies informaven, a partir d'aquesta visió majestuosa, que allò que teníem davant eren les restes d'una canalització d'aigua de 132 quilòmetres de llargària que havia fet construir l'emperador Adrià l'any 131 per portar les aigües de les muntanyes de Zaghouan a la poblada ciutat de Cartago. Enderrocada i reconstruïda diverses vegades al llarg dels segles, l'aqüeducte era encara visible al centre de la ciutat de Tunis i s'endevina, així, la feinada i el càlcul que va exigir: aquesta canalització de 132 quilòmetres manté un pendent natural al llarg de tot el seu trajecte, per damunt o per sota de les variacions del terreny, segons les necessitats.

El que em va semblar admirable d'aquesta gran obra pública no era tant la seva enormitat o la seva perfecció tècnica –en la nostra època la tècnica ja no merave-

lla, gairebé ni amb efectes retrospectius– com la sensació que aquesta grandiositat era el signe, el termòmetre d'una cosa important. Per exemple, calia una pau pública –prefereixo aquesta expressió a la d'ordre públic, més connotada– impressionant, per fer imaginable una obra que s'allarga per un espai tan gran, sense enfrontar-se amb un perill permanent de destrucció. De fet, quan anys o segles després aquesta pau pública es va esmicolar, també es va esmicolar l'aqüeducte, i l'aqüeducte es va reconstruir quan la sensació de seguretat col·lectiva es va tornar a reconstruir. Per exemple, impressionava també la capacitat econòmica, la capacitat tècnica i la capacitat operativa que havia de tenir una administració de fa gairebé mil anys per a enfrontar-se a una obra que naturalment havia de ser cara, costosa, difícil i llarga. Impressionava, per dir-ho així,

la modernitat d'aquella obra. I no tant per l'aspecte tècnic –evidentment, no hi ha res de menys modern que un aqüeducte–, com per la sensació que el procés de detectar un problema col·lectiu, la resolució política de buscar un sistema de vèncer aquest problema i l'execució administrativa d'aquesta decisió en feien una seqüència plenament moderna, absolutament contemporània, molt dels nostres dies.

La reflexió que suggeria aquesta impressió personal suposo que és absolutament banal per als gremis vinculats a l'assumpte i, d'una obvietat esfereïdora, quan parlem dels nostres temps. Però, vist en forma d'arcs d'aqüeducte enmig de Tunis, feia un cert efecte.

te: l'obra pública és el signe, el termòmetre, de l'existència de la "cosa pública". És el producte, la cristallització física del descobriment intel·lectual i polític d'aquesta cosa pública que ho adjectiva tot: l'ordre i la pau, l'administració i la hisenda, els problemes i les solucions. Hi ha aqüeducte perquè hi ha pau pública, hisenda pública i administració pública. I perquè tot això s'aplica damunt dels problemes col·lectius en nom d'un ben o mal anomenat "interès públic" o "bé públic". El paquet és molt gros. Ens el retrobem a la modernitat, quan les administracions s'inventen per construir i es demostren construint. L'aqüeducte és un apilonament de pedres. Però les pedres no estarien apilades si no hi hagués totes aquestes altres coses al seu darrera.

De fet, quan algú ha volgut criticar, en qualsevol moment de la història, una obra pública inútil,

supèrflua o propagandística, ha fet servir sempre la metàfora del mausoleu, de la piràmide egípcia. El món deu estar literalment farcit d'embassaments, autopistes i cases de cultura conegudes pels ciutadans com "la piràmide", "el piramidó" o "el mausoleu", seguit normalment pel nom que correspongui de polític o de pròcer. No és estrany ni mal vist. La piràmide, el mausoleu, són el contrari de l'obra pública. Aparentment s'hi assemblen. L'execució necessita també administració i hisenda. Però, no es fonamenten en el concepte difús de "cosa pública", sinó de cosa privada. No neixen de la constatació d'un problema col·lectiu ni il·luminats per "l'interès públic", sinó al contrari. L'aqüeducte de Tunis és el contrari, en aquest sentit, d'una piràmide.

La pedra, en aquesta, no és el signe d'un concepte general, d'una visió del món, sinó al contrari.

No hi ha "obra pública" sense "cosa pública". El segon concepte no només és el marc natural del primer, sinó que és fins i tot el seu motor. El problema és que quan llegim els llibres d'història és relativament molt fàcil endevinar què és un aqüeducte i què és una piràmide. Quan ho mirem en els rètols de les construccions que ens trobem pel món actual o en les concessions que apareixen a qualsevol butlletí oficial, no és tan fàcil. No tota obra pública és obra pública. N'hi ha que amb prou feines són obra.

V. V. □

L'eixida per

